

Joanna Kalaga, M. Miśkiewicz

Horodyszczce, st. IV, gm. Wisznice,
woj. białskopodlaskie, AZP 67-87/4

Informator Archeologiczny : badania 29, 94-95

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RES" w Białej Podlaskiej. Pierwszy sezon badań. Osada wczesnośredniowieczna z VIII-XIII w.

Osada została odkryta w 1963 r. przez Andrzeja Hunicza z Katedry Archeologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Położona jest na piaszczystym wyniesieniu wśród podmokłych łąk dna doliny rzeki Zielawy, na zachód od grodziska.

Badania wykopaliskowe prowadzono w okresie 26 VI-7 VII 1995 r. W jej wschodniej i południowej części założono 6 wykopów o łącznej powierzchni 1,5 ara.

W wykopach pod warstwą humusu, w którym występowała już znaczna ilość zabytków, odsłonięto jednolitą czarną warstwę kulturową o miąższości dochodzącej do 0,4 m, z której uzyskano znaczną ilość materiału ceramicznego, kostnego oraz kilkadziesiąt przedmiotów metalowych (nożyki, fragm. strzemięcia, żelazny grocik strzały, fragm. wędzidla) i narzędzi kościanych i rogowych (m.in. przekłuwacze, narzędzia do ornamentowania ceramiki i in.). Pod warstwą kulturową odsłonięto 15 obiektów osadniczych (m.in. 2 obiekty mieszkalne naziemne, półziemiankę, 4 jamy osadnicze, 3 paleniska). Odkryte obiekty reprezentują chronologicznie 3 fazy zasiedlania osady: I — VIII-IX w.; II — X-XI w.; III — XI/XII-1. poł. XIII w.

Ogółem uzyskano kilka tysięcy fragm. ceramiki, kilkadziesiąt kilogramów kości zwierzęcych i kilkadziesiąt zabytków wydzielonych: m.in. naczynia gliniane, przedmioty żelazne i kościane, przęśliki, paciory, monety, grocik żelazny i krzemienny.

Wyniki badań na osadzie oraz na pobliskim grodzisku i cmentarzysku mogą dać ciekawy obraz procesów osadniczych we wczesnym średniowieczu w mikroregionie osadniczym nad Zielawą.

Badania wykopaliskowe będą kontynuowane.

**Horodyszcze, st. IV
gm. Wisznice, woj. białkopodlaskie
AZP 67-87/4**

Uniwersytet Warszawski Instytut Archeologii

Badania prowadziła dr Joanna Kalaga. Konsultacje prof. dr hab. M. Miśkiewicz. Finansowane przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Trzeci sezon badań. Cmentarzysko wczesnośredniowieczne (IX-XI w.).

Stanowisko odkryte zostało w 1964 r. — zlokalizowano wówczas 7 kopców, z których jeden przebadano sondażowo. Badania wykopaliskowe podjęto w ramach prowadzonej na terenie woj. białkopodlaskiego i woj. siedleckiego akcji weryfikowania wczesnośredniowiecznych cmentarzysk kurhanowych. Są one kontynuacją prac prowadzonych tutaj w 1991 i 1994 r.

Cmentarzysko porośnięte jest wysokim poszyciem leśnym i drzewami sosnowymi. Kopce słabo wyróżniają się z otoczenia. Penetracja stanowiska przeprowadzona przed rozpoczęciem badań wykazała, że cmentarzysko składa się z 10 kurhanów. Rozplanowanie mogił jest grupowe i bezładne.

Wykopaliskowo przebadano 3 kurhany oznaczone numerami 7, 8 i 9, znajdujące się w południowo-zachodniej części cmentarzyska. Ustalono, że kopce miały jednolitą konstrukcję nasypów, jednorodny typ pochówki i identyczny inwentarz zabytkowy. Kurhany zachowały się do wysokości 0,25-0,7 m (mierząc od współczesnej powierzchni ziemi). Tworzą je nasypy piaszczyste, kolistego kształtu, silnie rozmyte, o średnicy u podstawy ok. 7-8 m. W nasypach wyróżniono następujące warstwy: I — humus leśny; II — jądro kopca z drobnoziarnistego, jasnożółtego piasku; III — warstwa spalenizny zalegająca u podstawy kopca, z popiołu wymieszanego z kawałkami zwęglonego lub nadpalonego drewna; IV — całec, jasnożółty, pyłący się, nie przepalony piasek.

Stwierdzono, że w przebadanych kurhanach warstwa ciałopalenia zalega u podstawy nasypów, a więc identycznie jak we wszystkich pozostałych kurhanach; jej miąższość wynosi 10-20 cm. Zalega ona w postaci jednolitego płaszcza spalenizny, złożonego na wtórnym, piaszczystym podłożu calcowym. W warstwie tej ujawniono silnie przepalone i bardzo drobne szczątki kostne oraz drobne fragm. naczyń glinianych. Znaleźiska te uznano za ślady pochówków typu podkurhanowego. Ceramikę uznać należy za jedyny element wyposażenia grobowego, podobnie jak w kurhanach przebadanych wcześniej.

Interesującym znaleziskiem jest ujawnienie w kurhanie nr 9 śladów spalonej, częściowo zachowanej czworokątnej konstrukcji drewnianej, zalegającej u podstawy nasypu, na stropie warstwy popiołu. Konstrukcja ta nawiązuje bezpośrednio do lepiej zachowanej konstrukcji odsłoniętej w kurhanie nr 4.

Łącznie na cmentarzysku w Horodyszczu przebadano 9 kurhanów. Ich cechą wspólną jest identyczna konstrukcja nasypów i identyczny rodzaj złożonego w nich ciałopalnego pochówka typu podkurhanowego. Elementem różnicującym jest ilość materiału zabytkowego zalegającego w poszczególnych mogiłach oraz obecność lub brak czworokątnej konstrukcji drewnianej.

Analizy specjalistyczne materiału kostnego i ceramicznego, przeprowadzone w najbliższym czasie dla wszystkich kurhanów, pozwolą ujawnić szczegóły zwyczajów pogrzebowych panujących na tym cmentarzysku.

Na obecnym etapie badań nad wczesnośredniowiecznymi ciałopalnymi cmentarzyskami kurhanowymi na obszarze międzyrzecza Bugu, Krzyny i Liwca, obiekt w Horodyszczu został najlepiej rozpoznany. Do najcenniejszych odkryć zaliczyć należy ujawnienie jednoczasowych, zbiorowych, kurhanowych pochówków ciałopalnych, znanych dotychczas jedynie ze źródeł pisanych. Za ważne odkrycie uznać trzeba także współwystępowanie w jednym zespole zamkniętym (kurhan nr 3) ceramiki o cechach charakterystycznych dla wczesnych i młodszych faz wczesnego średniowiecza. Fakt ten wpłynie na zmianę archeologicznych hipotez dotyczących datowania ceramiki z okresu wczesnośredniowiecznego na obszarze środkowego dorzecza Bugu.

Badania wykopaliskowe zakończono. W toku są prace dotyczące analizy pozyskanego materiału.

Hrubieszów-Podgórze, st. 5
gm. loco, woj. zamojskie
AZP 87-94/—

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
Katedra Archeologii w Lublinie

Badania prowadziła Halina Taras. Osada wielokulturowa. Neolit, wczesna epoka brązu, wczesne średniowiecze.

*Literatura: *Archeologia Polski...*, s. 151-155.

Jankowo Dolne, st. 21, gm. Gniezno, woj. poznańskie — patrz: późne średniowiecze

Karmanowice, st. 33
gm. Wawolnica, woj. lubelskie
AZP 75-77/75

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

Badania prowadziła dr Jolanta Nogaj-Chachaj (UMCS) i mgr Paweł Lis (Muzeum Nadwiślańskie w Kazimierzu Dolnym). Finansowane przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Drugi sezon badań. Osada wielokulturowa (kultura lubelsko-wołyńskiej ceramiki